

УДК 378:004.94

© Кузнецова О. Ю., 2025.

<https://orcid.org/0000-0003-1156-1842>

<https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.15>

О. Ю. Кузнецова

ЦИФРОВА ПЕДАГОГІКА: ПЕДАГОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ЧИ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЗАСІБ У НАВЧАННІ

Технологічні цифрові пристрої стали невід'ємною складовою повсякдення, зокрема освітнього простору. Мета статті – схарактеризувати пріоритети й ознаки цифрової педагогіки як сучасної педагогічної концепції. Провідні методи дослідження – методи аналізу та узагальнення наукових даних із впровадження технологічних інновацій у навчальний процес та формування цифрової педагогіки як сучасної педагогічної концепції. Встановлено використання розмаїття термінів для характеристики навчального процесу, пов'язаного з використанням технологічних надбань, що базуються на інформаційно-комунікаційних технологіях. Виділено пропоновані дефініції терміну «цифрова педагогіка», які фактично наголошують на необхідності сприйняття напряму як педагогічної концепції, що веде до переформатування навчання й викладання. На підставі вивчення проведених наукових розвідок виявлено теоретико-методологічні засади напряму (гуманістична спрямованість, креативний та технологічний підходи), предмет дослідження цифрової педагогіки (вплив ІКТ на всіх суб'єктів педагогічного процесу, на проектування змісту, форм і методів навчання), принципи й ознаки (зокрема, особистісного індивідуалізованого навчання, активного навчання й учіння, проблемно-орієнтованого навчання, активної взаємодії суб'єктів навчального процесу, відкритості, інноваційності, рефлексивності). Виділено умови впровадження педагогічного напряму (синхронна та асинхронна взаємодія у віртуальному та змішаному навчальному середовищі, платформи та інструменти управління навчальним процесом, цифрові освітні ресурси, цифрові компетенції викладачів, цифрові додатки та інструменти в освіті, віртуальні помічники для навчання та викладання). До виявлених проблемних аспектів віднесено вірогідні відсутність або обмеження у доступі до інформаційно-комунікаційних технологій та ресурсів та рівень цифрової грамотності суб'єктів навчального процесу.

Ключові слова: *освіта, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова педагогіка, дефініція, теоретико-методологічні засади, предмет дослідження, принципи й ознаки, умови впровадження.*

Kuznetsova O. Yu. Digital pedagogy: pedagogical concept or technological tool in education. *Technological digital devices have become an integral part of everyday life, particularly in the educational sphere. The purpose of this article is to characterise the priorities and features of digital pedagogy as a modern pedagogical concept. The leading research methods are methods of analysis and generalisation of scientific data on the introduction of technological innovations into the educational process and the formation of digital pedagogy as a modern pedagogical concept. The use of various terms to characterise the educational process associated with the application of technological achievements based on information and communication technologies has been established. With a focus on digital pedagogy, the proposed definitions of the term "digital pedagogy" have been traced, which in fact emphasise the need to perceive the direction as a pedagogical concept that leads to the reformatting of learning and teaching. Based on the study of scientific research, the theoretical and methodological foundations of the direction (humanistic orientation, creative and technological approaches) and the subject of research in digital pedagogy (the impact of ICT on the subjects of the pedagogical process, on the design content, forms and methods of teaching), as well as principles and characteristics (in particular, personalised individualised teaching, active teaching and learning, problem-oriented teaching, active interaction between subjects of the educational process, openness, innovation, reflectiveness) of digital pedagogy have been determined. The conditions for implementing the pedagogical direction have been identified (synchronous and asynchronous interaction in virtual and blended learning environments, platforms and tools for managing the learning process, digital educational resources, teachers' digital competences, digital applications and tools in education, virtual assistants for learning and teaching). The revealed problematic aspects include the likely absence or restriction of access to information and communication technologies and resources, and the level of digital literacy of the subjects of the educational process.*

Keywords: *education, information and communication technologies, digital pedagogy, definition, theoretical and methodological foundations, subject of research, principles and characteristics, conditions for implementation.*

Вступ. Технологічні цифрові пристрої стали невід'ємною складовою повсякдення, у том числі соціального та культурного життя, а також освітньої сфери. Відповідно, постає питання щодо необхідності розмежування технічних і технологічних можливостей інноваційних технологій та їх впровадження й інкорпорування у різні сфери суспільного життя. Провокуючи значну зацікавленість й надаючи поштовх активному впровадженню у навчальних цілях, зокрема у віртуальному навчальному просторі (МООСs та інші), цифрові технології не отримали ретельного теоретичного дослідження щодо сутнісних змін і модифікацій у даному випадку в освітній сфері. З одного боку, це є виправданим з точки зору того, що технологічні новації у першу чергу розглядаються як інструменти, що не створювались для широкого спектру

сфер, у яких вони отримали широке застосування. З іншого боку, їх застосування і вплив невпинно зростають. У сфері освіти це розповсюдження «відкритих онлайн курсів» (Kuznetsova, Fazan, Shtefan, 2024), мобільних інтернет технологій з використанням мобільних пристроїв (ноутбуків, мобільних телефонів) (Holubnycha, Kuznetsova, Shchokina, Soroka, Koshechkina, Kovalenko, 2025), аналітичних цифрових застосунків для визначення ефективності і результатів навчання (Lewin, Lundie, 2016) тощо.

Мета та завдання. Метою статті є на підставі наукових розвідок вітчизняних та зарубіжних дослідників узагальнення встановлених принципів і ознак педагогічного напрямку та характеристика цифрової педагогіки як сучасної концепції педагогічної науки.

Методи дослідження. Використані методи дослідження включають метод аналізу наукових джерел (статей, монографій) з проблеми впровадження технологічних інновацій у навчальний процес та формування цифрової педагогіки як сучасної педагогічної концепції; метод узагальнення науково-практичних даних з проблеми вивчення для встановлення провідних ознак педагогічного напрямку та педагогічних наслідків його впровадження у навчальний процес.

Результати. Сьогодні пропонує розмаїття термінів для характеристики навчального процесу, пов'язаного з використанням технологічних надбань, що базуються на інформаційно-комунікаційних технологіях. У зарубіжних дослідженнях та педагогічній практиці до них відносять терміни: навчання за підтримки комп'ютера (computer-assisted training), навчання за посередництва комп'ютера (computer-mediated education), педагогіка за посередництва технології/ технологічних засобів (technology-mediated pedagogy), віртуальне навчальне середовище (virtual learning/ training environments), цифрова навчальна програма (digital curriculum), дистанційне навчання (distance education), електронне навчання (e-learning), онлайн педагогіка\ навчання (online learning/ online pedagogy), інтернет-навчання (web-based learning), кіберпедагогіка (cyberpedagogy), мультимедійна педагогіка (multimedia pedagogy), педагогіка відкритих навчальних ресурсів, електронна педагогіка (electronically-enabled pedagogy), гібридна педагогіка (hybrid pedagogy) (Istrate, 2022; Wiley, Hilton III, 2018).

У свою чергу сучасним педагогічним концепціям – цифровій педагогіці (digital pedagogy), відкритій педагогіці (open pedagogy), критичній педагогіці (critical pedagogy), інтерактивній педагогіці (interactive pedagogy) притаманні конкретні спільні ознаки, як-от: спрямованість на здобувача освіти, безпосереднє використання цифрових технологій у навчальних цілях (у навчанні, учінні, оцінюванні навчальних досягнень, в освітньому менеджменті

тощо), існування середовища використання цифрових технологій і програм розвитку цифрових умінь, визначення їх ролі в освітньому середовищі (формування освітньої політики, організація навчального процесу, доцільність використання, віртуальне середовище, синхронне й асинхронне навчання (Istrate, 2022).

За даними наукових досліджень термін «цифрова педагогіка» використовується понад 10 років, інкорпорувавши ідеї, поняття, принципи інших більш ранніх наукових педагогічних теорій (Hudakova, 2020). З одного боку, ряд науковців акцентують увагу на технологічному аспекті при визначенні терміну «цифрова педагогіка». Так, С. Тан, Дж. Воогт, Л. Тан, Ватайа, Руокамо дотримуються визначення цифрової педагогіки як педагогічного використання цифрових технологій (Tan, Voogt & Tan, 2024; Vääätäjä & Ruokamo, 2021). З іншого боку, в наукових публікаціях оформлення цифрової педагогіки пов'язують з гармонізацією змісту навчання, педагогічних засад навчального процесу та технологічних інновацій.

Науковці (В. Биков, Л. Гаврілова, М. Лещенко, Я. Топольник) вказують на формування «цифрової педагогіки» (digital pedagogy) як окремої педагогічної концепції, що забезпечує використання електронних елементів у навчальному процесі з метою посилення та зміни освітнянського досвіду, що призводить до переформатування навчання і викладання (Bykov & Leshchenko, 2016; Navrilova & Topolnyk, 2017).

Британська агенція цифрових технологій запропонувала визначення цифрової педагогіки як «дослідження ефективного використання цифрових технологій у навчальному процесі» (JISC, 2023).

У дослідженні Н. Гудкової сутність цифрової педагогіки пропонується вбачати не стільки в безпосередньому використанні цифрових технологій у викладанні, скільки у застосуванні цих інструментів з точки зору критичної педагогіки (Hudkova, 2020).

Дослідник О. Істрейт, аналізуючи цю педагогічну концепцію, вказує, що цифрова педагогіка досліджує проектування, впровадження та оцінку освітніх ситуацій, що містять значну складову цифрових технологій, а також необхідні умови для їх впровадження – синхронні та асинхронні взаємодії у віртуальних та змішаних навчальних середовищах, платформи та інструменти управління навчанням, цифрові освітні ресурси, цифрові компетенції учителів, використання різних цифрових додатків та інструментів в освіті, віртуальних помічників для навчання та викладання, освітню політику та конкретні програми (Istrate, 2022).

Ряд дослідників, зокрема Л. Гаврілова та А. Гуралюк, поділяючи визначення В. Бикова та М. Лещенко, вважають, що цифрова педагогіка – це

наука про закономірності передачі та сприймання освітнього досвіду, що відбувається у фізичній і віртуальній реальностях на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій (Вуков & Leshchenko, 2016; Havrilova & Topolnyk, 2017; Huralyuk & Ponomarenko, 2023). При цьому до структурних компонентів поняття «цифрова педагогіка» відносять змістовний, просторовий, технологічний та компетентнісний компоненти.

І вітчизняні, і зарубіжні науковці прагнуть визначити й розкрити принципи й провідні ознаки цього педагогічного напрямку. Так, пропонується до них віднести вісім взаємопов'язаних характеристик відкритої педагогіки: технологія участі, інновації та креативність, обмін ідеями та ресурсами, рефлексивна практика, відкритість та довіра, пов'язана спільнота, створена учнями, рецензування колегами (Istrate, 2022).

Т. Голуб, О. Коваленко, Л. Жигжитова вважають, що цифрова педагогіка ґрунтується на дії, інтерактивності, співробітництві, впровадженні в навчання технологічних досягнень (віртуальна реальність, штучний інтелект, великі бази даних та ін.) і має ігровий емоційний характер (Golub, Kovalenko & Zhygzytova, 2022).

Розмірковуючи про сутність цифрової педагогіки Л. Гаврілова Я. Топольник виділяють у якості її суттєвих принципів й ознак – інтерактивність, співробітництво, застосування технологічних цифрових інструментів, сумісність й функціонування у віртуальній реальності, залучення штучного інтелекту, великих баз даних, тощо (Havrilova & Topolnyk, 2017).

До теоретико-методологічних засад цифрової педагогіки відносять її гуманістичну спрямованість, що забезпечується створенням позитивної інтегрованої педагогічної реальності при конвергенції фізичного й віртуального навчальних просторів, інкорпорування креативного й технологічного підходів (Вуков & Leshchenko, 2016; Huralyuk & Ponomarenko, 2023).

Предмет вивчення цифрової педагогіки визначається як вплив ІКТ на всіх суб'єктів педагогічного процесу, дослідження навчально-пізнавальних дій, що відбуваються як у матеріальній, так і у віртуальній реальності, що позначається на проектуванні змісту, форм і методів навчання (Вуков & Leshchenko, 2016; Lapaenko, 2023).

У дослідженнях також наголошується, що ця педагогічна концепція дозволяє у новому контексті актуалізувати визнані ефективними принципи й методи активного навчання й учіння, особистісного індивідуалізованого навчання, орієнтації на формування усвідомлення необхідності навчання впродовж життя. Крім того ця концепція створює можливості використання методів співробітництва та спільного формування знань, дозволяє покращити

інтегрування змішаного навчання у навчальний процес (Cabanero, Granil & Caro, 2022).

Об'єктивно інформатизація просуває сферу освіти на новий етап, завдяки інформаційно-комп'ютерним технологіям, що трансформують навчальний процес. Водночас слід вказати на 2 взаємопротилежні ознаки сучасного освітнього простору. З одного боку, це визнана великим загальом широка доступність сучасних цифрових технологій в освіті – інтерактивні дошки, системи управління навчальним процесом (Moodle, Canvas, Google Classroom); платформи, що забезпечують групове навчання (Google Docs, Microsoft Teams, Slack) й індивідуалізоване навчання; електронні підручники і навчальні матеріали, що суттєво змінили навчальний процес на всіх освітніх рівнях (Holubnycha, Kuznetsova, Shchokina, Soroka, Koshechkina & Kovalenko, 2025; Yusupov, Khalilova & Xudayberdiyev, 2025). З іншого боку, суттєві застереження лунають щодо відсутності чи обмеженого доступу до інформаційно-комп'ютерних технологій для багатьох громадян. Не дивлячись на сприйняття сьогодення як періоду занурення суспільства у цифровий простір, дослідники вказують на зазначений фактор, а також на нагальну потребу у забезпеченні цифрової грамотності та комунікативної компетентності для якісної реалізації нових технологічних можливостей і їх інтегрування в освіту не тільки як інструмента, а саме як проактивного елемента педагогіки, здатного забезпечити сутнісні зміни в організації навчання, використанні методів і форм навчання, дидактичному супроводі тощо (Cabanero, Granil & Caro, 2022).

У практичному сенсі цифрова педагогіка є актуальною в умовах розвитку й поширення змішаного та онлайн навчання, а також при поєднанні традиційної офлайн форми навчання із змішаним та онлайн навчанням, що набувають актуальності. Одним із поштовхів до посилення інтересу до цифрової педагогіки стала Ковід-19 пандемія і введені у зв'язку з нею обмеження соціального життя. Іншим важливим поштовхом стало усвідомлення нових технологічних можливостей цифрової педагогіки щодо посилення й активізації навчальної діяльності учнів, нових можливостей для особистісно-орієнтованого навчання, посилення взаємодії між викладачами і учнями в модельованих ситуаціях, орієнтації навчального процесу на досягнення визначених результатів навчання (Cabanero, Granil & Caro, 2022).

Науковці вказують, що дослідження цифрової педагогіки, переважно базуються на педагогічних теоріях активного навчання та педоцентристської педагогіки і асоціюються з педагогічною орієнтацією вчителів на конструктивістську або студентоцентричну педагогіку (Vääätäjä & Ruokamo, 2021; Tan, Voogt & Tan, 2024). Вони вивчають та аналізують педагогічні практики, що стосуються переважно залучення студентів до навчального

процесу, реалізацію проблемно-орієнтованого навчання або навчання, спрямованого на генерацію знань. Крім того акцентується питання цифрової компетенції вчителів, включаючи їхні знання, навички та ставлення до використання цифрової педагогіки та ефективність у впровадженні освітніх технологій (Vääätäjä & Ruokamo, 2021).

Фактично вивчення цифрової педагогіки здійснюється за трьома напрямками: вивчення особливостей процесу навчання й учіння, специфіки учіння, педагогічного впливу із інкорпорування технологічних засобів і продуктів; проблемне навчання і методи залучення учнів до нього; уміння й навички педагогічних працівників щодо успішності інтегрування цифрових технологій у процес навчання і визначення їх впливу на показники якості освіти. Дослідницькі підходи базуються на концепції критичної педагогіки, фокусуючи увагу на цифрових інструментах у навчанні й учінні та визначаючи їх вплив на освітню практику, зокрема змінюючи досвід навчальної діяльності учнів (Cabanero, Granil & Caro, 2022).

Крім того, очікування, пов'язувані з впровадженням цифрової педагогіки, акцентують у якості її мети трансформацію сприйняття освіти й учіння здобувачами освіти й потенціал для реалізації концепції неперервного навчання впродовж життя (Nanjundaswamy & et al., 2021).

У практичній педагогічній діяльності розповсюдженим є звернення викладачів до нових цифрових інструментів та ресурсів для організації традиційного навчального досвіду. Тобто принаймні на даний момент здійснюються спроби адаптувати провідні ознаки цифрової педагогіки до застосування в традиційних умовах навчання (офлайн, без підключення до Інтернету або фізично «віч-на-віч»). Саме такої позиції дотримуються багато освітян, які висловлюють думку, що вплив технологій не слід переоцінювати, вважаючи, що технології є лише інструментом, який спрацьовує при дотриманні визнаних дидактичних принципів навчального процесу.

Однак, цифрове освітнє середовище вимагає від педагогів відчутних змін в організації навчального процесу і навчальної діяльності здобувачів освіти. Педагог стає не тільки носієм знань, якими він ділиться з учнями, фасилітатором навчального процесу, а й провідником у цифровому світі.

Дослідниця С. Сисоева у цьому контексті формулює питання-завдання, розв'язання яких, на її думку, дозволить реалізувати цифрову педагогіку (принципи, завдання, зміст освіти, методи й форми навчання тощо) як сучасну конкретну складову педагогічної науки. Так, визначаються завдання: (1) встановлення й усвідомлення викликів цифровізації суспільства й формування змістової вибірковості, критичного ставлення до цифровізованого контенту, визначення специфіки діяльності та активності суб'єктів

педагогічного процесу як тренду цифровізації освіти; (2) осмислення трансформацій дидактичних основ й особливостей цифрового навчання (детермінанти змісту освіти і його структурування, форми, методи, засоби організації цифрового навчання, вимірювання навчальних досягнень), впливу цифрових технологій на процес учіння, а також виклики, що пов'язані з використанням цифрових технологій в освітньому процесі; (3) визначення концептуальних засад і технологій виховання дітей та молоді в цифровому просторі; (4) визначення сутності і особливостей педагогічної діяльності в умовах цифрової освіти (структура та зміст педагогічної діяльності; цифрова педагогічна компетентність педагога; аналіз і самоаналіз педагогічної діяльності в цифровому просторі; саморозвиток та самовдосконалення педагога засобами цифрових технологій; педагогічна взаємодія і педагогічна комунікація в цифровій освіті (Sysoieva, 2021).

Обговорення. Проведене дослідження свідчить, що у сфері освіти технологічні здобутки сьогодення більшістю дослідників не розглядаються як виключно цифрові допоміжні інструменти, а скоріше як впливи, що дозволяють стверджувати про формування цифрової педагогіки як напряду педагогічної науки, що має чіткі методологічні принципи, поєднує креативний і технологічний підходи, а трансформацій зазнають усі дидактичні основи навчального процесу.

Дослідження, що здійснюються, спрямовані на найгостріші проблеми організації освітнього процесу в цифровому просторі та забезпечення його якості у межах цифрової педагогіки.

Висновки. Отже, ІКТ створили нові можливості у навчанні й учінні на різних рівнях формальної і неформальної освіти, забезпечивши вільний, швидкий, гнучкий доступ до навчальних матеріалів й освітніх послуг, реально уможлиблюючи інноваційну ті інтелектуальну освіту.

Поряд з тим, як окремі виклики виділяються нерівномірність доступу до цифрових та інформаційно-комунікативних технологій та рівень інформаційно-комунікативної компетентності суб'єктів навчального процесу на всіх освітніх рівнях.

До переваг цифрової педагогіки відносять її гуманістичну спрямованість з орієнтацією на особистісне зростання суб'єктів навчання, позитивну мотивацію, сприяння формуванню процесу активного вибудовування знань, покращення процесу навчальної взаємодії й усвідомлення необхідності навчання впродовж життя.

Утім, є необхідною активна дослідницька робота з обґрунтування й чіткого визначення усіх дидактичних складових інноваційного педагогічного напряду.

ЛІТЕРАТУРА:

- Биков, В., Лещенко, М. (2016). Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. № 4, 115–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13
- Гаврілова, Л. Г., Топольник, Я. В. (2017). Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 61, №5, 1–14.
- Гудкова, Н. М. (2020). Цифрова педагогіка: проблеми та перспективи. *Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу* : збірник тез доповідей V Всеукр. наук.-практ. конф. (7 квітня 2020 р., м. Київ). Київ : КНУТД, 2020, 36–39.
- Гуралюк, А. Г., Пономаренко, Л. О. (2023). Цифрова педагогіка як інноваційний освітній тренд (аналітичний огляд). *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки: довідковий бюлетень ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*. Київ. Випуск 17, 83–95.
- Кузнецова, О. Ю., Фазан, В. В., Штефан, Л. А. (2024). Впровадження програмного забезпечення з використанням штучного інтелекту у навчальний процес закладів освіти. *Теорія та методика навчання та виховання*. № 57, 68–79.
- Лапаєнко, С. (2023). Цифрова педагогіка як галузь педагогічної науки. *2nd International Scientific Forum «Adaptive Processes in Education» 7-8 February 2023*. Київ: ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України. 214–217.
- Сисоєва, С. (2021). Педагогічні аспекти цифровізації освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки)*. Вип. 4 (69), 24–31. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.3>
- Bykov, V., Leshchenko M. (2016). Digital Humanistic Pedagogy: Relevant Problems of Scientific Research in the Field of Using ICT in Education. *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 53, no. 3, 1–17. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1417>
- Cabanero, J. E., Granil, Ch. S., Caro, R. V. (2022). The Emerging Concept of the Digital Pedagogy. *International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR)*. Vol. 6 Issue 4, 63–67.
- Holubnycha, L., Kuznetsova, O., Shchokina, T., Soroka, N., Koshechkina, T., Kovalenko, O. (2025). Application of ChatGPT by Educators at the Tertiary Level: Systematic Literature Review. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 103(15), 5540–5553. URL: <https://www.jatit.org/volumes/Vol103No15/10Vol103No15.pdf>
- Exploring the Digital Pedagogy Toolkit. (2023). URL: <https://www.jisc.ac.uk/guides/digital-pedagogy-toolkit>
- Golub, T., Kovalenko, O., Zhygzytova, L. (2022). Digital pedagogy in higher education. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Sydney, Australia, June 10, 7–12.
- Istrate, O. (2022). Digital Pedagogy. Definition and Conceptual Area. *Journal of Digital Pedagogy*, 1(1), 3–10. Bucharest: Institute for Education. DOI: <https://doi.org/10.61071/JDP.0313>
- Lewin, D., Lundie, D. (2016). Philosophies of Digital Pedagogy. *Stud Philos Educ*. 35, 235–240.
- Nanjundaswamy, C., et al. (2021). Digital Pedagogy for Sustainable Learning. *Shanlax International Journal of Education*, vol. 9, no. 3, 179–185. DOI: <https://doi.org/10.34293/education.v9i3.3881>
- Tan, S.C., Voogt, J., Tan, L. (2024). Introduction to digital pedagogy: a proposed framework for design and enactment. *Pedagogies: An International Journal*, 19(3), 327–336. DOI: <https://doi.org/10.1080/1554480X.2024.2396944>
- Toktarova, V., Semenova, D. (2020). Digital pedagogy: analysis, requirements and experience of implementation. *Journal of Physics: Conference Series*. 1691 012112. DOI: <https://doi.org/1691.012112.10.1088/1742-6596/1691/1/012112>.
- Väätäjä, J. O., Ruokamo, H. (2021). Conceptualizing dimensions and a model for digital pedagogy. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 15, 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1177/1834490921995395>

- Wiley, D., Hilton III, J. L. (2018). OER-enabled pedagogy. Defining OER-Enabled Pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(4). DOI: <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i4.3601>
- Yusupov, A., Khalilova, L. R., Xudayberdiyev, R. X. (2025). Digital technologies in modern education and their functions. *Conference of modern science & pedagogy*. Washington, The USA. Vol. 1, Issue 2, 19–25.

REFERENCES:

- Bykov, V., Leshchenko M. (2016). Tsyfrova humanistychna pedagogika vidkrytoi osvity. [Digital humanistic pedagogy of open education]. *Teoriya i praktyka upravlinnya sotsialnymy systemamy*. № 4, 115–130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13 (in Ukrainian).
- Havrilova, L. H. & Topolnyk, Ya.V. (2017). Tsyfrova kultura, tsyfrova hramotnist, tsyfrova kompetentnist yak suchasni osvitni fenomeny. [Digital culture, digital literacy, digital competence as the modern educational phenomena]. *Informatsiyni tehnologii i zasoby navchannya*. Tom 61, №5, 1–14. (in Ukrainian).
- Hudkova, N. M. (2020). Tsyfrova pedagogika: problem ta perspektyvy. [Digital pedagogy: problems and perspectives]. *Innovatsiyni tendentsii pidhotovky fahivtsiv v umovah polikulturnoho ta multylingvalnoho globalizovanoho svitu*. Kyiv: KNUTD. Bondarchuk, Yu.A. (Ed.). V Vseukr.nauk.-prakt.konf. (7.04.2020, Kyiv), Materialy konferentsii. 36–39. (in Ukrainian).
- Huraluyk, A. H. & Ponomarenko, L. O. (2023). Tsyfrova pedagogika yak innovatsiynyi osvitniy trend (analytychnyi ohlyad). [Digital pedagogy as an innovative educational trend (analytical review)]. *Analitychnyi visnyk u sferi osvity y nauky: dovidkovyi biuleten DNPB Ukrainy im. V.O.Suhomlynskoho*. Kyiv. Vypusk 17, 83–95. (in Ukrainian).
- Kuznetsova, O. Yu., Fazan, V. V. & Shtefan, L. A. (2024). Vprovadzhennya programnoho zabezpechennya z vykorystanniam shtuchnoho intelektu u navchalnyi protses zakladiv osvity. [Implementation of AI-based software in teaching in educational institutions]. *Teoriya ta metodyka navchannya ta vyhovannya*. № 57, 68–79. (in Ukrainian).
- Lapaienko, S. (2023). Tsyfrova pedagogika yak haluz pedagogichnoi nauky. [Digital pedagogy as a field of pedagogy]. *2nd International Scientific Forum «Adaptive Processes in Education»*, 7-8 February. Kyiv, DZVO “Universytet menedzhmentu osvity” NAPN Ukrainy, 214 –217. (in Ukrainian).
- Sysoieva, S. (2021). Pedagogichni aspekty tsyfrovizatsii osvity. [Pedagogical aspects of digitalisation in education]. *Neperervna profesiyna osvita: teoriya i praktyka (seriya: pedagogichni nauky)*. Vyp. 4 (69), 24–31. DOI: <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.4.3> (in Ukrainian).
- Bykov, V. & Leshchenko M. (2016). Digital Humanistic Pedagogy: Relevant Problems of Scientific Research in the Field of Using ICT in Education. *Information Technologies and Learning Tools*, vol. 53, no. 3, 1–17. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1417>
- Cabanero, J. E., Granil, Ch. S. & Caro, R. V. (2022). The Emerging Concept of the Digital Pedagogy. *International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR)*. Vol. 6 Issue 4, 63–67.
- Holubnycha, L., Kuznetsova, O., Shchokina, T., Soroka, N., Koshechkina, T. & Kovalenko, O. (2025). Application of ChatGPT by Educators at the Tertiary Level: Systematic Literature Review. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 103(15), 5540–5553. URL: <https://www.jatit.org/volumes/Vol103No15/10Vol103No15.pdf>
- Exploring the Digital Pedagogy Toolkit. (2023). URL: <https://www.jisc.ac.uk/guides/digital-pedagogy-toolkit>
- Golub, T., Kovalenko, O. & Zhygzyhtova, L. (2022). *Digital pedagogy in higher education. Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. Sydney, Australia, June 10, 7 –12.

- Istrate, O. (2022). Digital Pedagogy. Definition and Conceptual Area. *Journal of Digital Pedagogy*, 1(1), 3–10. Bucharest: Institute for Education. DOI: <https://doi.org/10.61071/JDP.0313>
- Lewin, D. & Lundie, D. (2016). Philosophies of Digital Pedagogy. *Stud Philos Educ.* 35, 235–240.
- Nanjundaswamy, C. & et al. (2021). Digital Pedagogy for Sustainable Learning. *Shanlax International Journal of Education*, vol. 9, no. 3, 179–185. DOI: <https://doi.org/10.34293/education.v9i3.3881>
- Tan, S. C., Voogt, J. & Tan, L. (2024). Introduction to digital pedagogy: a proposed framework for design and enactment. *Pedagogies: An International Journal*, 19(3), 327 –336. DOI: <https://doi.org/10.1080/1554480X.2024.2396944>
- Toktarova, V. & Semenova, D. (2020). Digital pedagogy: analysis, requirements and experience of implementation. *Journal of Physics: Conference Series.* 1691 012112. DOI: <https://doi.org/1691.012112.10.1088/1742-6596/1691/1/012112>.
- Väätäjä, J. O. & Ruokamo, H. (2021). Conceptualizing dimensions and a model for digital pedagogy. *Journal of Pacific Rim Psychology*, 15, 1–12. DOI: <https://doi.org/10.1177/1834490921995395>
- Wiley, D. & Hilton, J. L. (2018). OER-enabled pedagogy. Defining OER-Enabled Pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(4). DOI: <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i4.3601>
- Yusupov, A., Khalilova, L. R. & Xudayberdiyev, R. X. (2025). Digital technologies in modern education and their functions. *Conference of modern science & pedagogy*. Washington. The USA. Vol. 1, Issue 2, 19–25.

Інформація про автора:

Кузнецова Олена Юрїївна: ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1156-1842>, доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри іноземних мов Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, вул. Пушкінська, 77, м. Харків, Україна 61000
e-mail: o.yu.kuznetsova@nlu.edu.ua

Information about the author

Kuznetsova Olena Yuriivna: ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1156-1842>, Dr. hab. in Pedagogy, Professor, Associate Professor of the Department of Foreign Languages of Yaroslav Mudryi National Law University, Pushkinska street, 77, Kharkiv, Ukraine 61000
e-mail: o.yu.kuznetsova@nlu.edu.ua

Цитуйте цю статтю як: Кузнецова О. Ю. Цифрова педагогіка: педагогічна концепція чи технологічний засіб навчання. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2025. № 59. С. 208-218.

DOI: <https://doi.org/10.34142/23128046.2025.59.15>

Дата надходження статті до редакції: 20.10.2025

Стаття прийнята до друку: 01.11.2025